

The Wreck of the *Schonenberg*

The *SCHONENBERG* was a Dutch East-Indiaman of 800 tons, built in 1717 at the Amsterdam Yard for the Amsterdam Chamber of the VOC, and commanded by Albert van Soest.

Wrecked in Skoonbergbaai near Cape Agulhas (South Africa) on 20 November 1722 while on a homeward-bound voyage from Batavia, in the company of the *ANNA MARIA*. She ran ashore in fine weather due to the negligence of her officers. No lives were lost. (1)

The VOC ship *Schonenberg* went ashore about 4 miles from Cape Agulhas, at the southern-most tip of Africa. Agulhas is Portuguese for needles and refer to the sharp rocks found along that coast but it seems that the ship was wrecked on a sandy beach among the rocks.

Stamouer Philip Morkel and his brother Willem cared for 80 shipwrecked crew of the *Schonenberg* at Onverwacht (2). In gratitude, one of them wrote an epic poem, *Liefdekrans* (lit: garland of love) which was printed in Holland and sent back to the Cape. Copies of the poem are in the Cape archives and at *Die Bos*.

As one would expect, there were attempts at salvage which were not successful, although there are stories of fraud and skulduggery and it is hard to know what really happened.

The story is told in P.W. Morkel's book (2, pp4 – 7) and Chapter 1 on our website (I made a few corrections):

In 1722 Philip Morkel and brother Willem hosted a party of 80 shipwrecked sailors who straggled to Onverwacht. They were off the Dutch East Indiaman *Schonenberg*, shipwrecked four miles east of Agulhas, and had a long journey by foot with little to eat – so little that they relished the flesh of a hippopotamus they had killed.

News of the wreck, which took place on the 20th November, had already reached the Cape. The ship *Anna Maria* reported on the 26th November that her sistership *Schonenberg* had gone ashore near Agulhas, but that the seas were too rough for her to approach that vessel. Marthinus Bergh, the landdrost of Stellenbosch, was ordered to despatch someone to investigate the circumstances.

Meanwhile Jan de la Fontaine, Adriaan van Kervel, and the *equipagie-meester* (naval superintendent) Cornelis Valk of the Cape had also been sent off, and they sent a report on the 30th November that they had found the upper and under helmsman as well as *de derde waak* (*third watch*) of the wrecked ship at the house of Philip Morkel with yet 80 of their shipmates, having left 3 of their mates in the veld and one who had come on in a wagon. These testified that it was impossible to approach the ship on account of the heavy seas, and that they had been wonderfully lucky to have saved themselves as their boat had been smashed. The masts of the ship had fallen overboard and the whole of the after part broken away. There was only half a leaguer of water on shore which caused them to set out for the Cape.

The skipper had come ashore on the evening of the 21st by boat, and ordered

the men to take the provisions out of it. He had spent the night under a tent made of a red flag, but in his evidence he said 5 or 6 of the men had ill-used and robbed him. As there was no water, the upper-helmsman with some of the crew set out for the Cape and the skipper sent a letter with them to the Governor.

Meanwhile Jacob Malan, the 22-year old son of Jacques Malan, owner of *Morgenster*, was sent on to the scene of the wreck in a wagon with two muids of meal, some brandy and two oxen. (It was Jacques himself who went to the wreck. His son Jacob died young).

The skipper Albertus van Soest reported that the people at the wreck were destroying the goods, and drinking the liquor and asked for a galjot to be sent round to take off the cargo; smaller boats would not be safe on that coast.

But de la Fontaine found the cabin broken and the lading wet, and so it was decided to burn the wreck, which took fire so suddenly and so fiercely that those aboard were hard put to it to get ashore safely.

Meanwhile the wagons laden with goods saved from the wreck went to the house of Jacobus van der Heiden of *Vergelegen*. Leibbrandt in his manuscript book No. 24, p.54 (Cape Archives) notes that "Ex-skipper Albert van Soest had saved nearly all the goods and the valuables from the wrecked ship *Schonenberg*, and placed them on the farm *Vergelegen* belonging to van der Heiden, who even paid for the wagon loads, but denied any knowledge of the goods or of their removal from his house. ..."The whole family's strong pretended ignorance of the matter" was condemned in a letter to the Council of Seventeen in Holland.

The wrecked sailors of the *Schonenberg* returned to Holland in the *Herstelde Leeuw* and the *Middewout*, but the upper-and under-helmsmen and the skipper had to appear before the Court of Justice to answer for their actions. The helmsmen were eventually acquitted, but the skipper was found guilty of carelessness in handling the vessel and discharged from the service "*Met stilstand van gagie*" (with termination of pay).

One of the sailors on his return to Holland showed his gratitude to Philip and Willem Morkel by writing a poem, and having it printed and sent out to Philip at the Cape.

Heading of the *Liefdekrans*

Garland of Love, dedicated to the worthy gentlemen Philip Hendrik Morkel and Willem Morkel, the first for your never fully praised love shown to the unfortunate crew of *Schonenberg*, and your brother's sad journey with the ship *Arion*. Amsterdam, printed at Hendrik van Mommen, bookprinter in the Tuynstraat, 1725. (My translation)

Liefdekrans opgedragen aan de Deugdelyke Heere Philip Hendrik Morkel en Willem Morkel, de eerste voor Uw nooyt volprezen Liefde, betoond aan het ongelukkige Volk van "Schonenberg" en Uw Broeders Droewige Reis, met het Schip "Arion". Amsterdam, gedrukt by Hendrik Van "Mommen Boekdrukker in de Tuynstraat, 1725.

An English translation of the whole poem and the Dutch text are in Appendix 2.

L I E F D E · K R A N S
 Opgedragen aan de Deugdelyke HEERE
PHILIP HENDRIK MORKEL,
 E N
WILLEM MORKEL.

De eerste voor Uw nooyt volperzen Liefde, betoond aan het Ongelukkig Volk van *Salmberg*,
 En Uw Broeders Druuevige Reys, met het Schip *Arin*.

In dien een vlieg bleek, wil men en glorie halen,
 In dien goedmoedigheid in en een Meis in dalen,
 Men Liefde, Trouw, waerheit en zandelyke deugd,
 En die Barmhertigheid wil houden na zyn vromd,
 Die man het boughe gaet zeer keuzelyk voor ogen,
 En is met Leydzaamheit in alle deel bewoogen,
 Voornem is het was, dat men behouwen moet,
 Die Liefde by een Meidich zyg is in zyn goet,
 Die heeft Firt' Mannen, verling nog geen betonen,
 Aan 't ongelukkig Volk, die doerheit kwam bekomen,
 Van het Outh Indes Schip, met wonen in zyn vromd,
 Men wolk daar ongeluk, en wolkten en bedel,
 Helmt! na geen vromd op d'Angelie landen,
 Een ongelukkiglyk, in komen dan te vromd,
 En Vyl-en-Tegensig Man op Gode gesaden zyg
 Doet 't wilde Alken. Als een Gode bewoogen,
 Van het Egyptische, jellende de woelzyen,
 God pakt op zyn vult, en wolkten van de zynen,
 Op die geen bouge loont, het Heys pligte een,
 Maar heyt kan na het kan het wolk by geen was
 Aan kan, en bouge de weg het Mannen met kwam dalen,
 Wanneer de Magistren, verhoert kan kwam dalen.
 Dien Reysgenoten met Woelzyen door ging wolk,
 Men bouge kwam geluk, met doerheit en goet,
 Men kan en wolkten dalen, en 't lyp en te behouwen,
 Daar dorch de lichte door wyl 't Leren kan bewoogen,
 Want bouge en wolkten een. Men moet Gode zyn bouge
 Terwyl dat wolkten Man, een Zand en kan bouge,
 Tot vromd van het lyp, en kan na zyg die doren
 In Houten-Houten, bewoogen kan bouge,
 By Mannen, waar door Meer gaf bewoogen zyn,
 Aan al die doerheit Volk! 't Heerlyk bouge,
 Die gy 't bouge Man, die doerheit Volk ging loven,
 Met heyt en Dank, 't Gode zyn in kan en goet,
 Daarom is in het zyn, met heerlyk en wolk,
 Te houwen wolk, en u kan die met de Firt,
 Daar het gelukten Hof voor vromd geen bewoogen,
 Als Firt van de deugd, en na loont te wolk,
 Die kan zyn Zandgen we luf en goet kan
 Vanheiden. Maar u luf is by uw Oppheit.

Myn hult dat Erisseer wolk, niet vromd op te halen,
 De Hemel agent uw met zyn wolkten dalen,
 Behou Uw, en uw Heys, voor al wat kwam vromd,
 Ik wolkten dat gy wolk of vromd met nooyt zyg,
 Maar al u lere zyg, met vromd met behouwen,
 Om Erisseer een hier na Gode Luflyen te bewoogen,
 Waar kan ik zyn wolk, in de zyn ardig dal,
 En dorch niet uw Uw lere die met door ongeluk,
 Op 't doerheit Arin ter een met in gelukten,
 Tot luf van Maxine, die zyg en doerheit goet,
 Daar dien men bouge geluk, van Mannen op het schip,
 Terwyl het door een vromd kwam zygten op een lyp
 Het wolkten vult goet, gelyk de Gode lere
 Die wolkten Trepas ter na Gode lere ging doren/
 En 't ager Ede, geluk, anders van de wolk,
 Gollagen kan en wolk na wolkten lere vromd,
 De wolk die zyg de zyn na Heerlyk bouge kan,
 De Meis wolkten met lere kan altes wolkten wolk,
 Zo zyn vromdlyk door 't wolkten van de zyn,
 Men zyg geen Land, zyg lere, zyg geen behouwen en,
 Maar wolk 't doerheit wolkten, na lere het lere in lere,
 Aan Ende van wolkten, 't goet ongelukten,
 Daar kan een lere man kan geen kan doren kan,
 En ging op Gode goet; op bouge dat met bewoogen
 Zyn zyn Landlyk bouge door lere doerheit wolkten,
 En 't wolkten wolkten zyn, wolkten met doerheit wolkten
 Zo bouge na kan het lere, door lere met doren
 Daar bouge, lere, na de het wolkten na geen lere,
 Doen in Gode wolkten, lere van Mannen zyn,
 Men doerheit wolkten en doerheit lere zyn,
 Al wolkten wolkten, gekomen in zyn lere,
 En wolkten door Gode bouge, gelukten in zyn lere,
 Gy wolkten dat wat een Meis, en kan kan bewoogen,
 Zandgen met doerheit, voor een goet te wolk,
 Die gy die doerheit wolkten met wolkten lere gelukten,
 Zygten dat van na af aan in lere wolkten gelukten,
 Gode lere wolkten lere na, in zyn vromd wolkten,
 En al een wolkten, in lere op te halen,
 By Gode in lere wolkten gelukten met 't Heerlyk Meis,
 Voor wolk, in goet vromd, 't Heerlyk lere dan.

f. Bode op. n. d. l. Die dat lere het met wolk, door de zyn van de lere. Al. van Mannen.

f'Andelen, gelukten by Heerlyk van Mannen, Bekendlyk, in de Teyndew, 1713.

A diary (dagregister) by Captain van Soest and the ship's book keeper, Paulus Augier is recorded in the minutes of the Governor and his Council on 9 February 1723 (3). The Council agreed to a request to reimburse one Hendrik Klopper. The diary tells of their voyage back to the ship in January. It took the party 7 days to reach the site of the wreck.

On the way, on the 5th day, they requisitioned a wagon from Hendrik Klopper (who seemed to be in the area not far from of the wreck). On reaching the wreck, after some effort due to rough seas, they managed to burn it. They also seem to have had problems with some troublesome people, a few Europeans which they had not seen before, as well as some black youths. One of them had a firearm (*snaphaan*) of the Company and was aggressive when they sought to retrieve it. A bit later Hendrik Klopper stormed into their tent and threatened them (*met een seer brutale redene and dreigementen*) and wanted to unload goods from his wagon. They arrested Klopper and kept him until he sobered up - he was better behaved the next day. Jacobus van der Heiden met them on the way back and accompanied them back to *Vergelegen*.

In May 1723, the Company agreed to reimburse Jacobus van der Heiden with 697 rixdollars for food supplied to the shipwrecked crew (4):

1800 lbs (pounds) fresh meat (6 cattle)	337
12 live sheep	108
1 aam brandy	18
1 muid beans	75
½ leaquer wine	60
Transport provided by Juriaan Appel	99
Total	697

Van der Heiden ‘generously’ did not claim for 42 trek oxen of which 5 sustained wounds and 3 had strains, apart from 3 wagons and 3 slaves used in service of the Company in the journey over the mountains.

42 trek ossen van mij waarvan 5 gequetst en 3 verrekt, benevens 2 waagens en 3 slaven in 's Comps. dienst mede over berg geweest, waarvan egter niets pretendeere en daarom ongetaxeert stelle

Philip Morkel received the grand total of 84 rixdollars for housing and caring for the crew. Van der Heiden was clearly better at playing claims games with the Company than Philip.

As the story above notes, it seems that nearly all the goods and valuables were saved by the skipper Albert van Soest and conveyed to van der Heiden’s farm at *Vergelegen*. The whole family’s strong pretended ignorance of the matter was condemned in a letter to the Council of Seventeen in Holland.

As one can imagine, wondrous legends about conspiracies and skulduggery arose from these events. The following (given in full in Appendix 1 and summarised below) is an example. It is a great read and quite at odds with the account in P.W. Morkel’s book. It was derived from two stories, one by Eric Rosenthal and the other by Lawrence Green, both well known popular history writers of the 1960s in South Africa (5).

According to these stories, the skipper van Soest had visited *Vergelegen* on prior visits and had in fact delivered contraband to the owner of *Vergelegen*, Hendrik Klopper and his neighbour van der Heiden. They conspired to run the ship aground on the return journey from Batavia and steal the cargo. Klopper, van der Heiden and Jacobus Malan trekked to Cape Algulhas with wagons and lit a smokey fire on shore when they sighted the *Schonenberg*. On spotting the smoke signal, van Soest ordered the helmsman to steer to the land and beach the ship. He sent most of the crew to make their way on foot to the Cape, and kept a smaller group of trusties to unload the cargo, which consisted of gold, silver, precious stones, silk and spices. He distributed some gold and silver amongst these men and sent them back to the Cape. Then, to his pretended amazement, three men with wagons appeared, ready to haul away the treasure – Klopper, van der Heiden and Malan.

Back at *Vergelegen*, Klopper and a few slaves unloaded and buried the treasure. He killed the slaves to ensure secrecy. After some time, when they felt it was safe, the conspirators went to *Vergelegen* to dig up the loot. On the way to the site, Klopper seemed depressed, walked ahead and committed suicide. Van Soest, Augiers and Van der Heiden tried to locate the treasure without success – the only man who knew where it was, had killed himself.

The Governor became suspicious, particularly when some of the crew of the ship were spending gold and silver liberally at the taverns. Some of the conspirators started talking and boasting openly about their adventure. The Governor sent investigators to *Vergelegen* who found them busy digging for the treasure. Van Soest was broken on the wheel and strangled to death and van der Heiden and Malan banished to Batavia.

Many people over the years tried to find the treasure. A large copper kettle and the bell of the *Schonenberg* was found, but nothing else. Even these finds have since disappeared.

What to make of the contradictions?

We start by correcting Rosenthal's clear error of who owned *Vergelegen* – it was not Hendrik Klopper. Van der Heiden owned most of the old farm, with Barend Gildenhuis owning the part with the homestead. There must therefore be doubt about the part of the story where Klopper oversees burying the treasure, murdering the slaves, and eventually killing himself.

According to P.W. Morkel's book, based on research by Cape archival staff, van Soest was discharged without pay (*met stilstand van gagie*) – not tortured and strangled as Rosenthal has it. The Genealogy for the Malan family in GISA (Genealogical Society of South Africa) lists Jacobus Malan as dying young – but nothing about being banished from the Cape.

One can readily accept that there was some salvage done and spirited away by van der Heiden. The official records say this clearly. It is also suspicious that the ship ran aground in fine weather. But, how much can we believe of the Rosenthal and Green stories? For me they are like urban myths – containing conspiracy, buried treasure, silencing murders, suicide, grisly torture and execution. However, they remain great stories to read - in Appendix 1.

It seems Stamouer Philip Morkel was not part of the van der Heiden conspiracy. He provided for the shipwrecked crew and comes out of all this honourably.

André T. Morkel.
April 2009

Sources and Notes.

1. There are many sources on the internet about VOC ships and shipwrecks. I obtained this quote from one – sorry I lost the reference.
2. P.W. Morkel, 1961. *The Morkels. Family History*. Published privately.
3. Resolutions of the Council of Policy of Cape of Good Hope. Cape Town Archives Repository, South Africa. Reference Code C. 63, pp. 2-79
4. Resolutions of the Council of Policy of Cape of Good Hope. Cape Town Archives Repository, South Africa. Reference code: C.66, pp38 - 53
5. "The Schonenberg" Aqua Exploration. <http://www.shipwreck.co.za/schonenberg.html>

Appendix 1

The Treasure of *Vergelegen* (5)

References:

- "The Hinges Creaked" by Eric Rosenthal
"South African Beachcomber" by Lawrence G. Green.

"On November 21, 1722, a group of men were sitting on a hillside near Cape Agulhas, the most southerly promontory in Africa, looking intently out to sea. Beside them lay a large heap of timber and firewood, stacked together to withstand the gale and waiting to be lit at a moment's notice. They were Hendrik Klopper, Jacob van der Heiden and Jacob Malan - all of them farmers in the Hottentots Holland district of the Cape.

Klopper, whose style of dress betokened considerable prosperity, was the owner of one of the most famous estates in South Africa, still well known today - *Vergelegen*, near the present town of Somerset West. Until a few years earlier it had belonged to Governor Willem Adrian van der Stel, who built himself a home there and carried on agricultural operations on a scale so vast that they finally brought about his downfall. Yet though *Vergelegen* had been sold, the farm and buildings of the Dutch East India Company's over-ambitious proconsul remained, and many visitors continued to come in quest of hospitality.

The three farmers - Klopper, van der Heiden and Malan - had trekked painfully from *Vergelegen*, through the still roadless kloofs, across the Palmiet River, the Bot River, through Soetendal's Vlei and Uilekraal to the foreland, where they encamped. As they now sat watching on this warm November day, a wave of excitement ran through them. Far out to sea, but plainly visible, was the ship they were waiting for, the *Schonenberg*. Immediately they applied the tinder which lay ready, and a great column of flame and smoke shot into the sky. Again and again they let it burn for a moment and then damped it down with green branches, to make plain that it was a signal. After a few hours the embers burnt low, but by then they could see the *Schonenberg* had already come much nearer.

On board the Indiaman there was much activity. The men were high in spirits for, after a voyage of several months from Batavia, they expected to be in the roads of Table Bay before another two days were over. Here they would find fresh water, fresh food in place of the salt meat they lived on, women and letters from home. Yet Captain Albertus van Soest, as he sat on the poop, was preoccupied. On the face of it there seemed no reason for concern. This was the eighth round trip which the *Schonenberg* had made to India. She had a valuable cargo; the voyage had gone very smoothly; the weather had been excellent. Why then should he be so restless and keep pointing his spyglass to a particular point on the distant coast? A column of smoke shot into the blue sky and then died away. It reappeared and vanished once more. After three or four times Captain van Soest turned to the first mate and ordered him to turn the head of the ship directly towards the shore.

"Sir," spluttered the man, "we will be wrecked."

"Mind your own business," bellowed the Captain, and slowly, hesitantly, the mate brought the wheel round. Drunk or sober, his Captain had to be obeyed. A pleasant breeze blew from the south-east, and the companion vessel, the *Anna Maria* which had caught up with them on the way from Batavia, continued without trouble to Table Bay.

It took the crew a while to realise what was happening. Then they shouted in

consternation. A line of surf ran straight ahead of the *Schonenberg*. Van Soest seemed possessed; he raged and swore until one by one his terrified sailors fell into silence. At midday on November 22 the Indiaman came ashore. Fortunately it was a sandy stretch and the crew waded safely to the beach. After drying himself the Captain sat down to write a letter to Governor de Chavonnes at the Castle in Cape Town. Putting three of the mates in charge of the greater part of the crew, he ordered them to take the message overland. "Be careful of wild animals," he said, handing out arms for protection. He himself remained behind with the book-keeper of the ship, Paulus August, and twenty of the men.

None of the advance party had any wish to stay in the wilderness, and when Captain van Soest told them he would see to the salvage of the cargo, they were glad to take their departure. Within a few hours they were on trek overland while the men on the beach set to work salvaging the cargo. They had been carefully picked and the glances they cast each other were full of meaning. By now Paulus August, the book-keeper, and his twenty sailors knew that the wreck was due to something more than chance. With surprising promptitude Klopper, Malan and van der Heiden arrived from their look-out on Cape Agulhas and offered to help. They were greeted with a show of pleased surprise and joined in bringing ashore the goods from the wreck. Gear was erected between the ship and the shore and wagons with oxen in-spans arrived from *Vergelegen*. All through the night and the following day Klopper, Malan, van der Heiden, van Soest and the trusted members of the crew were busy conveying to the beach bales of silk, packages of pepper, costly oriental woods, boxes full of Eastern silver, ornaments of gold and precious stones. On the beach Captain van Soest ordered his sailors to reassemble. Each received a substantial pack of treasure and was told to make his way to Cape Town as quickly as possible.

Their hurry seemed justified, for the following day a heavy south-easter set in and so knocked about the *Schonenberg* that she began to break up. But by then the Captain with the three farmers, was on the way to *Vergelegen*, accompanied by the heavily laden wagons.

Governor de Chavonnes was more than astonished when the first party of castaways gave him news of the shipwreck and his surprise grew to suspicion when, a few days later, the remaining twenty sailors reached Cape Town. Within a few hours they were squandering the gold and silver they had received, and were talking in their cups about the queer goings-on upon the Agulhas coast. Even though van Soest was a personal friend, His Excellency asked questions, and before long other odd facts emerged.

On his previous visits to the Cape, it was recalled, van Soest had frequently visited *Vergelegen*, where he had become intimate with four farmers who had divided up Willem Adrian van der Stel's original estate - Barend Gildenhuis, Hendrik Klopper, Jacob Malan and Jacob van der Heiden. Information reached the ears of His Excellency that the Captain had been engaged in smuggling American tobacco and old rum to *Vergelegen*, from where it had been distributed. Even nastier details came to light. One mate of the *Schonenberg*, who knew about the unlawful traffic, had quarreled with the Captain and threatened to tell the Governor. He disappeared in the night, and the next morning his corpse, with a heavy cut in the forehead, was found floating near the jetty. "He fell overboard during the watch," was all van Soest had to say.

The Captain and the farmers arrived at *Vergelegen* from the wreck. No more secrecy was observed; indeed Klopper spoke quite openly of the manner in which, as far back as the end of December in the previous year, 1721, he and van Soest had worked out a plot to run ashore the *Schonenberg* when next she returned from the Indies, and to plunder her treasure.

Now they were at *Vergelegen* homestead. Coloured slaves were ordered to unload the wagons, and after nightfall three or four of them were told off by Klopper to carry the gold and silver and precious stones into the orchard behind the house. Presently the rest of the party heard shots. Not one of the slaves returned alive.

Captain van Soest now felt it high time, if he was to allay suspicion, that he must go to Cape Town. Within a few days he arrived there. Governor de Chavonnes was not as affable as usual, and insisted that the wreck should be immediately investigated under official supervision. Meneer Valk, the Harbour Master, and Jan de la Fontein, Senior Merchant, accompanied van Soest on his return trek by wagon to Agulhas.

As they had expected, the *Schonenberg* had broken up and there was no evidence of what had gone wrong. Some weeks later, in January, 1723, the Governor, still dissatisfied, sent a second group of investigators to the wreck, this time under a Captain Albertus, but now there was nothing left but the hulk, which had been mysteriously burnt to the water's edge.

For several months the plotters at *Vergelegen* kept quiet and carefully avoided going near the orchard. Only Klopper knew the exact spot where the treasure lay, and he was often enveloped in deep gloom. During March, 1723, however, it was felt they must do something with their loot. Captain van Soest was still at the Cape, though hoping to return shortly to Rotterdam, whence he came.

One evening they all met under the camphor trees near the homestead. Paulus August, the book-keeper, was in high spirits. It was now only a question of taking up the treasure and dividing it. One thing seemed strange - the heavy silence surrounding Klopper. Finally van Soest burst out: "Hendrik, what ails thee, man? Hast thou seen a ghost, or do thy riches weigh so heavily on thee that thou canst not spare a word?"

Still Klopper said no word and stared hard past the camphor trees at the bushes which hid the grisly secret. Then Paulus August said: "This is poor cheer to give us after a hard day's trek."

Van Soest sat up and put his hand on the farmer's shoulder. Still he gave no reply. The others noticed that his legs seemed weak. His knees shook as he rose and slowly began to stumble towards the bushes. By now everyone was silent. They saw Klopper walk to the place where he had killed the slaves. A moment later there was a shot and as they rushed up, they saw him lying dead.

How had he died? A slave was seen running out of *Vergelegen* homestead, but there was no sign of a wound. The killer must be among the bushes, and he should have been easily recognisable against the sand-hills. For hours they searched, but found no one. All through the night Paulus August and the slaves kept watch. Finally they buried Klopper's body and sent to Cape Town to report what had happened.

Where was the treasure? They were within a few yards of it and at first searched casually. Presently they realised they could not locate the spot and that the only man who knew was dead. The officials from the Castle sent to arrest them, found them still at work with picks and shovels, oblivious of their personal safety.

Governor de Chavonnes was merciless. They were put on trial at the Castle and the sentences were of the barbarity one expected in the early eighteenth century. Captain van Soest was first broken on the wheel and then strangled; Van der Heiden and Malan were deported in chains to Batavia. There are no records to tell us what became of Paulus August, but probably he was given the same treatment as the Captain.

The search for the treasure continued, yet although the garden and grounds of *Vergelegen* were ransacked, all that was ever recovered was a heavy chest, and that was empty. After nearly 250 years, the fate of the treasure remains unsolved."

In another account of this story written by Lawrence G. Green, it was said that the *Schonenberg* was carrying gold, jewels and bars of silver. Other cargo consisted of pepper, eastern timber, bales of silk and exquisitely transportable boxes of gold and precious stones, silver and ornaments.

In this report it seems as if the conspirators buried most of the valuables at *Vergelegen* and handed over the rest to Governor de Chavonnes to allay suspicion.

When the Governor became suspicious after learning that seamen had been spending gold and silver in the taverns, he sent Valk, the Harbour Master, and Jan de la Fontaine, senior merchant, to the wreck to see whether anything more could be salvaged. They found only the bones of the *Schonenberg*, for she had been set on fire and burnt down to the waterline. So the Governor ordered the arrest of Captain van Soest and his accomplices. According to one authority, the crime preyed on the mind of Hendrik

Klopper, who committed suicide. Captain van Soest was sentenced to death and broken on the wheel. Van der Heyden and Malan were deported in chains to Batavia. They declared that only Klopper knew where the treasure had been buried. As they remained unshaken in this statement after being tortured, the Governor reluctantly accepted their word and ordered them to be deported to Batavia in chains. The missing treasure of the *Schonenberg* remained in its hiding place on Vergelegen.

No doubt the farm was searched again and again. In a report of the *Cape Argus* of October, 1859, the writer stated that a ship's bell, engraved with the name *Schonenberg* and a copper kettle had been found near the homestead by labourers digging up roots of old trees. The bell was to be seen on the farm of Mr. P. van der Byl at Eerste River. According to the reporter, the farmer who buried the treasure, had been assisted by a servant named Nicolaas Niemaan and a slave boy. The slave boy had been shot. Niemaan had run away, crossed the colonial frontier and lived among the blacks for many years. Before he died Niemaan had met a white man named Verley and told him that the treasure had been buried in the orchard behind the *Vergelegen* homestead.

Thus the search in 1859 recorded in the *Cape Argus* was based on Verley's information. The reporter saw a hole fifteen feet deep, but nothing had been found.

The treasure remains a mystery and perhaps is still there to be found?

Appendix 2

Text of the Liefdekrans

P.W. Morkel asked Miss M.K. Jeffreys, M.A., then of the Archives Department, to translate it for him from the Netherlands, and this she did in 1940. Her translation is as follows:

Tribute of Esteem.

Addressed to the Noble Mr. Philip Hendrik Morkel, and to Willem Morkel.

To the former for your Charity, beyond all praise, shown towards the Shipwrecked Mariners of *Schonenberg*; And to Your Brother, to commemorate his ill-fated voyage on the ship *Arion*.

Should any human being seek fame and glory,
Benevolence must dwell in his heart,
And noble Virtue be ornamented with Charity and Faith.
And he who would make Mercy his deepest joy,
Mist love the highest good and ever aspire to it?
He should in all ways be governed by Humility.
It is indeed true to say that we must regard
Charity in human beings as residing in the spirit*

This Flip Morkel recently proved his love
In his treatment of the shipwrecked people, steeped in misery,
Of the East Indian ship *Schonenberg*.
They by ill-fortune came to be cast ashore,
Alas, to their sorrow, on the coast of Anguilhas.
Being very unfortunately shipwrecked there,
Whence eighty-five men, trusting in God's pity
Wandered through the wilds of Africa, as formerly God's Chosen (i)
Passed through the desert from the land of Egypt;
And God protected his people and watched over his children,
That famine should not overwhelm that band,
Leading them to the land he desired to give them,
And on the way letting manna fall on them
In the mornings, when dawn spreads its glorious rays.
Even so did these travellers together enter the desert,
Suffering greatly from hunger, in sorrow and with weeping,
Their food, to keep life in their bodies, being the grass;
And there Death contended for them, while Life grieved,
For there was no Hope. But God at last revealed his power,

And one man among them his powers.
Thus a hippopotamus was killed,
And gave food for their bodies. Thereafter, in three days,
They found succour in Hottentots Holland,
At the hands of Morkel, This man gave lavishly
To all that sorry company. O Noble Deed!

That you, O kindly spirit should sustain these pitiful mortals
With food and drink! O God, You manifested Your mercy through him I
Now let it be my privilege, in deep respect,
To sound abroad your name. Let fame honour it
In the starry Courts above, and trumpet it through all eternity!
When Phoenix can so well make known your virtue
How shall my humble muse bring added lustre to your name?
But your richest reward lies with your Creator;
And my desire is rather to call forth joy,
Than to add to your praise.
May Heaven grant you the day-spring of its joy,
And protect you and your household from all evil.
I pray you may never- undergo disaster or failure,
But throughout your life enjoy happiness,
And departing, dwell forever in God's Heaven.

But how could I have progressed far in these good words
Without referring to your brother,
Who also experiencing shipwreck,
Remained on the Arion, in danger at sea,
Off the coast of Maxima;
Thus causing great anxiety and sorrow;
For the cries of Man could be heard from that ship,
When suddenly it was swept with spread sails onto a rock,
Where the bow sat fast,
Even as happened with the Greek ships,
In former days bearing the wealth of Troy to Greece;
And the stern, damaged and driven before the wind,
Swung back and forth without cessation.
The wind lashed the waves sky-high
And the people, overcome with terror, endured it all
In misery. Owing to a raging sea,
They saw no land, no ship, no safe anchorage.
And amid their death-shrieks, the vessel parted!
Breaking amidships, O, terrible misfortune!

Then each strove as served him best
And trusted in God's mercy that he would reach
His own country. After heavy to pests
Through angry seas, and amidst loud peals of thunder,
At length they reached the shore; then struggled on
Suffering hunger and thirst from which there was no respite;
Then coming to Cochin-China, they were derided by Mandarins,
And weighed down by the fear of Death and a thousand torments.
At length liberated, they once again
returned to their native land,
Where by the power of God,

They found help in their need. You, therefore, know what mortals can endure at sea.
It is, then, my privilege to express appreciation of your kindness
In feeding these poor shipwrecked sailors.
May your name be praised now and for evermore!
May God feed you hereafter in his Halls of Bliss,
And may you dwell with his saints through all eternity.
Farewell, in deep joy I now remain your servant,

(i) Exodus 23, 18: But God led His people round, by way of the desert.

Ab. van Mommen.

L I E F D E · K R A N S

Opgedragen aan de Deugdelyke HEERE

PHILIP HENDRIK MORKEL,

EN

WILLEM MORKEL.

De eerste voor Uw nooyt volprezen Liefde, beroond aan het Ongelukkig Volk van *Schenenberg*:
En Uw Broeders Droevige Reys, met het Schip *Aria*.

Inden een eenig Mensch, wil roem en glorie halen,
 So diend goddaardigheyd in zo een Mens te dalen,
 Met Liefde, Trouw, versiert zo'n terrelyke deugd,
 En die Barmhertigheyd wil houden tot zyn vreugd,
 Die mist het hoogste goet zeer keurtlyk voor oogem,
 En is met Leydraamheyt in alle deel bewoogen;
 Voorzaker is het waar, dat men beschouwen moet,
 Dat Liefde by een Mensch nog is in zyn gemoet.
 Dat heeft FLIS MORRELL, verlang nog gaas betonen,
 Aan 't ongelukkig Volk, dat droetheyt kwam bekronen,
 Van het Oost-Indies Schip, met namen *Schwarzvogel*,
 Het welk door ongeluk, zo raakten tot bederf,
 Helas! tot groot verdriet op d'Angulise landen,
 Beer ongelukkiglyk, is komen daar te stranden
 En Vyf-en-Tagrentig Man op Gods genaden ging
 Door 't wylde Africa. *Als eer Gods lieveling
 Van het Egeytenlant, passende de woestynen,
 God paste op zyn volk en wachte voor de zynen,
 Op dat geen honger smoot, het Heyt plagen zyn,
 Maar leyt haar tot het lant het welk by groen was
 Aan haar, en langs de weg het Manna neer kwam dalen,
 Wannet de Morgenstont, verspreyt haar schoone straak n.
 Dees Reysgenooten met Woestynen door ging treden,
 Met honger swaar gelaan, met droetheyt en geweten,
 Het Gas tot voertiel strekt, om 't Lyf zo te behooven,
 Daar streft de beirte doot wyl 't Leven haar beuoeden,
 Want Hoop en wasser niet. Hoe toont God zyne kragt
 Terwyl daar eenen Man; een Zeekoe tot haar bragt,
 Tot voertiel van het Lyf, en daar na nog drie dagen
 In Hottentots-Holland, bevonden haar behagen,
 By MORRELL waar dees Heer gaf overvloedig spys,
 Aan al dat droeve Volk! o Heerlyk beweyt!
 Dat gy o beaue Man; dit droeve Volk ging leven,
 Met Spys en Drank, o God gy zoud in hem u gaven.
 Daarom zo is het myn, zeer lieflelyk u Naam
 Te hooren noeme, en u Eer die moet de Faam,
 Door het gestant Hof voor eeuwig gaas trotsepen,
 Als Fenix van de drugt, uw zo bekend te zotten,
 Hoe kan myn Zaagetes uw Lof en groote Eer
 Verbreyden. Maar u schat is by uw Opperheer,

Myn lust dan Errisner vreugt, niet verder op te halen;
 De Hemel zegent uw met zyne zegen stralen,
 Behoet Uw; en uw Huys, voor al wat kwaat vermag,
 Ik wensse dat gy ramp of tegenpoet nooyt zag,
 Maar al u levens tyd, met Vreugde mag besteeden,
 Om Eeuwig eens hier na Gods Lustplaa te betreeden.
 Waar laat ik myn nu heen, in dit myn zedig stuk,
 En denkt niet om Uw Broer die mee door ongeluk,
 Op 't doewig *Arian* ter zee mee is gebleeven,
 Ter kust van *Maxima*, deet angst en droefheyt geven,
 Door dien men hoort gekhey, van *Manne* op het schip,
 Terwyl het door een vaart kwam zeylen op een klip,
 Het voefte vast gezet, gelyk de *Griekse* scherpen
 Die eertyds *Troyens* eer na *Griekenlant* ging sleepen!
 En 't agter *Eend*, gefchot, gedreven van de wind,
 Gefingert heen en weet en bergens billant vind,
 De wind die jaagt de zee tot *Hemels* hoogen baren,
 De *Mens* verzelt met schrik komt alles weder vaert,
 Zo seer elendiglyk door 't woede van de zee,
 Men zag geen *Land*, nog *Schip*, nog geen behouwen ree,
 Maar onder 't dootgefchreuw, zo brak het *Schip* in stukken,
 Aan *Ende* van malkaar, o groote ongelukken,
 Doen doe een ieder maar het geen hem dienen kon,
 En ging op *Gods* genad; op hoop dat men bevon-
 Zyn eygen *Landfchap* nog door *fware* dwarrelvlagen,
 En 't woedent wazer plas, verzelt met *Donderlagen*
 Zo lang tot aan het *land*, doen rukkelt men alweer
 Door *Honger*, *Dorst*, zo dat het nimmer nam geen keer,
 Doen in *Concinchina*, bespot van *Mandorynen*,
 Met dootangil overgroot en duyfenderley pynen,
 Al wederom verloft, gekomen in zyn land,
 En weder door *Gods* kragt, geholpen in zyn stand.
 Gy weet dan wat een *Mens*, ter zee kan overkomen,
 Zo dient men dankbaarheyt, voor uwen gunst te toonen,
 Dat gy dat droeve volk met eeten hebt gespeyst,
 Zeyt daer van nu af aan in *Eeuwigheyt* gepetyft,
 God speyft u ook hier na, in zyne vreugde zaken,
 En als een medelid, u Zintwens op te halen,
 By *God* in *Eeuwigheyt* gespeyst met 't *Heylig* *Man*,
 Vaar wel, in groote vreugt, ik bleyf u *Dienaar* dan.

AD. VAN MANNEN.

Amsterdam, gedrukt by *Hendrik van Manne*, Boekdrukker, in de *Tuynstraat*, 1725.

Resolutions of the Council of Policy of Cape of Good Hope Cape Town Archives Repository, South Africa

Reference code: C. 61, pp. 40-52.

Maandagh ulto. November 1722, voormiddags. Extraordinaire vergadering.

De leeden des Raads door den Edelen Heer Gouverneur bij een geroepen sijnde, produceerde Sijn Edele een missive opstonds ontfangen van d' Es. Jan de la Fontaine, Adriaan van Kervel en Cornelis Valk, dewelke geleesen sijnde, van de volgende inhoud wierd bevonden: [1]

Cabo de Goede Hoop.

Aan den Wel Edele Gestre. Heere Maurits Pasques de Chavonnes, Raad Ordinair van Nederlands India en Gouverneur aan Cabo de Goede Hoop, &a. &a.

Wel Edele Gestrenghe Heer,

Op huijden nagt, omtrent ten half drieje van de Caab vertrocken, en alhier op Vergelege des agtermiddags omtrent ten drie uren aangekome sijnde, hebben wij aanstonds ordre gestelt dat den opper en onderstuurman benevens de derdewaak van 't verongelukte schip Schonenberg, die ten huijse van den heemraad Philip **morkel** met nog tagentig dier schepelingen aangekomen waare, op den weg nog agter gelaten hebbende drie van haare metgeselle, waar van 2 in 't veld sijn blijve legge en den derde sig op een wagen geborgen heeft, voor ons te laten verschijnen, om te onderstaan of er enige mogelijkheid soude sijn sommige van 's Comps. goedere uijt die kiel, 't sij met of zonder vaartuijge of wel andersints, te salveeren, en met een te onderstaan hoedanig de gestaltenisse van den schipper en de resteerende 20 coppen die sig als nog omtrent het wrak bij haar vertrek bleven ophoude, soo ten opsigte van de provisie als dranken en bijzonderlijk water daar gestelt was.

Op 't eerste poinct hebben ons de drie voormelde officiers eenpariglijk betuijgt, en op het ernstigste versekert dat het een volstreckte onmogelijkheid is, soo ten reguarde van de swaare zee als de kragtige brandings met eenig vaartuijg dat schip te naderen, veel min eenige goederen daar uijt te bergen, dat de schuijt bereyts verplettert, en de boot door 't breken der touwe op het strand geslage sijnde, sonder apparentie daar van weder te kunne werden afgebragt, sij dierhalven op een wonderlijke geluckige wijze haare levens hadden gesalveert, ten aansien de masten door het schip bereijts heene gestoten en het gantsche agterschip weggeslagen was, weshalven wij het tot Uwel Edele Gestrengens nadere ordres onnodig hebben geagt de rheijsse van hier over het gebergte naar derwaarts aan te nemen.

Dog gelijk de gemelde officieren ons mede onderrigtende dat bij haar vertrek van daar geen meer water voor de overgeblevene manschap restant was als de helft van een halve legger, sonder te weeten of daaromtrent vers water te bekomen soude sijn, en dat het selve niet verre soude kunne strecken soo tot drinkwater als koking der twee vaten geborgene gort en drie levendige varkens, soo hebben wij daar heene geschikt tot behoudnisse van die ziele dat op morgen ogtent vroeg de wage van den landbouwer Jacob Malang van hier naar derwaarts zal afgaan, voorsien met eenige brandewijn, 2 mudde meel, eenig ledig vaatwerk om over het gebergte met verswater gevult te werden, benevens twee slagst beesten die door Monsr. Van der Heijde geleverd en voor de wagen mede gespanne sullen werde, om aldaar te slagten en behoorlijk te verbruijken, maar alsoo wij ons in geenen deele gequalificeert hebben bevonden om den schipper Van Soest eenige ordres te geven of den selve met sijn bij hebbende manschap daar langer vertoeven of wel met de nog geborgene 's Comps. papieren van daar op te breeken en Caabwaarts aan te komen, soo hebben wij onvermijdelijk van onse pligt geagt Uwel Edele Gestre. van 't een en 't ander met deese expresse de verschuldigde kennisse te geven en daar nevens op het eerbiedigste te versoeken dat wij deese aangaande met Uwel Edele Gestr. g'eerde beveele ten alderspoedigste mogen werden voorsien, ten eijnde deselve sonder uijststel met het vereijtschte respect te doen uijtvoeren, alsoo den voormelde Jacob Malang en Gerrit Romond hebben aangenome den brief die aan voorseijde schipper Van Soest mogte afgaan, derwaarts heen te bringe.

De bereijts hier aangelande officiere en gemeene van dien bodem hebben wij best gedagt Caabwaarts te laten voortgaan, dog gelijk sommige van dien inpotent en onmagtig sijn tot den mars, zoo hebben wij niet ondienstig geagt te acceptereen de gedane presentatie van den heemraad Philip **morkel**, omme deselve met een paarde en osse wagen te adsistereen, hoewel daar voor als mede voor andere dienste eenige vergoeding mogt werden versogt.

Waar meede dese besluijtende, bevele wij Uwel Edele Gestrenghe in Godes heijlige hoede - - - (Was getekent) Jan de la Fontaine, A. V. Kervel, Cs. Valk. (In margine) Op Vergelege, desen 29e November 1722.

Daar nevens door hoog gem. Sijn Edele in overleg gegeven werdende wat men hier omtrent ten meesten dienste der E. Compe. behoorde te besluyten, Zoo is, dieswegen met behoorlijke aandagt geraadpleegt en daar nevens in consideratie genomen sijnde dat den opper en onder stuurman benevens den derdewaak van het verongelukte schip Schoonenbergh, volgens bovengem. schrijvens eenpariglijk hadden verklaart dat het een volslage onmogelijkheid was met een vaartuijg dat schip te naderen ter oorsake van de zwaare brandings en hooggaande zeen, die men ter plaatse daar het gen. gebleevene schip leijd, onderhevigh is, en dat het ook dienvolgens niet doenlijk was eenige van 's Comps. goederen te kunnen bergen, weshalven goedgevonden en beslooten is, dewijl om reedenen voorsz niet gesien kan werden wat bovengem. gecommiteerdens ten dienste der E. Compe. bij het gebleeve[ne] schip soude kunnen uytvoeren, haarlieden ten spoedigste bij missive te authoriseeren van wederom herwaarts op te komen, na dat door haar zodanige ordres zoo met het afsenden van nodige levens middelen voor den schipper Albert van Soest en sijn bij hebbende manschap op strand omtrent het wrak nogh vertoevende, als andersints sal sijn gestelt, zodanigh als sijlieden ten meesten dienste der E. Compe. zullen vermeenen te behooren; dog dat den schipper en equipagiemeester, Cornelis Valk, zal werden g'ordonneert om met de eerste bequame gelegenheit zig te vervoegen op strand bij den schipper Van Soest, om door hem selfs op het nauwkeurigst inspectie genomen te werden hoedanig het met bovengem. verongelukte kiel gestelt is, om daar van bij sijn te rugh komste alhier behoorlijk rapport te doen, op dat wij onse Heeren en Meesteren in 't vaderland, als de Hooge Indiasche Regering tot Batavia met meerder fundament hier omtrent kunnen berigten; [2] zullende ook den secretaris van Stellenbosch, Johannes Pleunis, werden aangeschreven zigh ten allerspoedigste te vervoegen bij meergem. gecommiteerdens om in geselschap van gem. equipagiemeester Valk de rheijse na bovengen. plaatse aan te nemen, [3] om door den selven nevens den boekhouder van het verongelukte schip, zoo die nog bij den schipper Van Soest mogte sijn, 's Comps. geborgene brieven en papieren herwaarts te paard, of zoo deselve in cassen mogten geslooten sijn, met een wagen of anders op de gevoegelijkste wijze op te brengen, sijnde vervolgens ook goedgevonden dat den schipper Van Soest met sijn nogh bij hem hebbende manschap voor als nog tot nader ordre bij sijn gestrande bodem zal hebben te vertoeven om de aan te spoelene 's Comps. goederen gade te slaan, van alle het welke ten spoedigste bij missive kennis zal werden gegeven aan meergem. gecommiteerdens, dewelke daar nevens zullen werden gequalificeert om in 't een en ander zodanig te handelen, als zij ten meesten diensten der E. Compe. zullen vermijnen te behooren.

Aldus geresolverd ende gearresteerd in 't Casteel de Goede Hoop, ten dage en jaare voorsz. [4]

M. DE CHAVONNES.

C. V. BEAUMONT.

K. J. SLOTSBOO.

JN. ALDERSZ.

Mij present, HK. SWELLENGREBEL. E.g. clercq.

[5]

Reference code: C. 66, pp. 38-53. (4)

Dingsdagh 11 Maij 1723, voormiddags.

Daar naar is door den Edelen Heer Gouverneur geexhibeert d' onderstaande reek., door den burger Jacobus van der Heijde aan Zijn Edele ter hande gestelt:

Notitie zoodaniger levens middelen als er door mij ondergetekende Jacobus van der Heijde tot subsistentie van 't volk, over de berg bij het verongelukte schip Schonenberg bescheijden geweest, in de jongst gepasseerde maand December, van Verre Gelegen zijn gesonden, te weeten:

1800 lb. vers vlees, bestaande in 6 stuks vette levendige runderbeesten, ijder bij mij geschat a 300 lb., a 3 3/4 stuivers 't lb.	f337:10:-
12 ps. levendige schapen a f9 't ps	f108:-:-
1 mudde boonen tot	f18:-:-
1 aam brandewijn a 100 Rds. de legger	f75:-:-
1/2 legger wijn a 40 Rds. de legger	f60:-:-
Voor 11 do. rijloon aan Jurriaan Appel [4] betaalt, a 3 Rds. 's daags	f99:-:-
42 trek ossen van mij waarvan 5 gequetst en 3 verrekt, benevens 2 waagens en 3 slaven in 's Comps. dienst mede over berg geweest, waarvan egter niets pretendeere en daarom ongetaxeert stelle	-:-:-
Somma	f69710:-

(Was getekent) Jacob van der Heijde.

Daar nevens in consideratie gevende of de gem. zomma van penningen niet uijt 's Comps. cassa behoorde te werden voldaan; waar omtrent reflexie gemaakt zijnde, dat de gem. verschootene gelden effectivelijk ten dienste der E. Compe. en ten versoeke deeses Raads zijn gedaan, Zoo is goed gevonden en verstaan dat de gem. penningen aan den voorn. Van der Heijden, als meede de Rds. 84 aan **Philip morkel** zullen werden betaalt tot voldoeninge van costpenningen voor de geborgene manschap van 't verongelukte schip Schonenbergh ten huijse van den laastgen. gelogeert geweest.

Aldus geresolveerd ende gearresteerd in 't Casteel de Goede Hoop, ten dage en jaare voorsz. [8]

M. DE CHAVONNES.

C. V. BEAUMONT.

JAN DE LA FONTAINE.

A. V. KERVEL.

JN. ALDERSZ.

Reference code: C. 63, pp. 2-79. (3)

Dingsdagh 9e Februarij 1723, voormiddags.

Waar naar de schippers van de aanweesende scheepen de Herstelde Leeuw en Middelwout ter vergaderinge binnen gekomen en op de gedane afvraging van den Edelen Heer Gouverneur betuigt hebbende dat sij lieden gedurende haar aanweesen alhier t' haren genoegen waren voorsien geworden van groente, versch vleesch en brood, waaromme sij lieden bij obtineeringe van nog eenige manschappen in plaatse der overledene of aangebragte inpotenten en d' vereijste provisien voor de rheijsse, vermeijnden in gereetheid te sullen kunnen sijn omme op den 19e deeser lopende maand bij bequaam wind en weeder te kunnen werden gemonstert en van hier gedepescheert; weshalven naar deliberatie beslooten is dat aan haarlieden uijt de hier vertoevende geburgene manschap van het verongelukte schip Schonenberg het benodigt aantal zeevarende sal werden besorgt, en daar nevens de vereijste provisien voor drie maanden en sulx rijst in plaatse van hart brood, welkers restant volgens haar voorgeven voor 't grootste gedeelte bedorven en onbruikbaar soude geworden sijn, en waaromme het selve ook door gecommiteerde schippers sal moeten werden gevisiteert, sullende alle de gem. provisien uijt gerekent werden voor de Herstelde Leeuw op 200 coppen, en voor Middelwout op 170, buijten de twee maanden provisie haarlieden in de Saldanhabaij van hier toegesonden, 't welk in verre na nog niet geconsumeert is, en alsoo de twee voorme. schippers sig daar meede ten vollen gecontenteerd hielden, Soo is daar nevens vastgesteld dat die twee kielen ten voorgestelden dage bij toelatinge van weer en wind sullen werden gemonstert en van hier gedepescheert.

Vervolgens produceerde den Edelen Heer Gouverneur ter vergaderinge het onderstaande dagregister door den schipper Albert van Soest en den boekhouder Paulus Augier, tot het verbranden van 't verongelukte schip Schoonenberg gecommiteert geweest, op die vojagie gehouden, mitsgrs. seekere assignatie ten behoeve van den burger Hendrik Clopper [2] over wagen fragt ten laste der E. Compe. getrocken, beijde van de volgende inhoud: [3]

Schriftelijk ra[p]port overgelevert aan den Wel Edele Heer Gouverneur en den Agtbe. Raad van de Caap de Goede Hoop, door de gecommiteerden tot het brande van 't verongelukte schip Schonenberg.

Wel Edele Groot Agtbare Heere,

Agtervolgens en in committee van UEde. Groot Agtbare commissie tot het verbrande van 't verongelukte kiel, gedatteert den 7e der gepasseerde maand Januarij:

Donderdag den 14e: Wij hebben onse reijs aangevange en vo[o]rtgeset tot boven den kloove, waar wij een nagt halta hielde.

Vrijdag den 15e: Lieten weer inspannen en voortsetten tot aan Palmiet Rivier, waar wij ververste en toen geavanceerd tot aan Knooflooks Craal.

Saterdag den 16 do.: Smorgens ons reijs weer aangevange en avanceerde tot aan Bott Rivier, en naar twee uree vertoevens, voortgeset tot aan Onrust Rivier.

Sondag den 17 do.: Smorgens vroeg ingespannd en sijn tegens den middag aan Mossels Rivier gearriveerd, en na een weijnig ververst te hebben, voortgesett tot aan den Uijle Craal, omtrent 11 uree 's nagts sijnde.

Maandag den 18 do.: Hielde den heele dag halte, preste Hendrik Cloppers wagen tot dienst van d[e] E. Compe., en sloegen een oss dood.

Dingsdag den 19 do.: 's Morgens te 6 ure vertrokken, en kwame tegens 10 ure aan Hagels Craal Rivier, naar een uur vertoevens weer voortgeset tot aan Buffelsjagt Rivier, waar wij dien nacht campeerde.

Woensdag den 20 do.: 's Morgens ten 5 ure vertro[c]ke en tot aan Candeel Fonteijn geavanceert, wij ververste een weijnige en sette weer voort tot aan Soetendaals Valleij, waar wij de beste liete drinke en quame tegens 6 ure aan Caab d' Aguillas, waar wij de quartiermeester en twaalve [4] matroosen fris en gezond bevonde.

Donderdag den 21 do.: 's Morgens de wind van 't w.s.west, stonde een swaare branding, soo dat wij niet aan boord konde gaan, 's middags de wind van 't west met een stijve coelte, de branding vloog sometijs [5] over 't agterschip, het was dien dag ongestadig weer met stijve regen buijen.

Vrijdag den 22 do.: 's Morgens de windt van 't W.N.Wt. slappe koelte, soo dat de zee begost wat te gaan leggen, konde egter dien dag niet aan boord geraken.

Saterdag den 23 do.: 's Morgens met lamiere van den dag de wind N.W., moeij [6] weer, ginge naar boord, bevonde dat het agterschip met alle het geen in de cajuijt gestaan hadde, t' eenemaal aan stukken geslagen, sodanig dat ik geen kist nog kist [7] gelijke konde vinde, wij maakte facines klaar en haalde eenige teer boven, en opende alle d' arrak leggers en verders wat dienstig was tot brande van 't schip, dog moest 's avonts met vallent water naar de wal toe, 't schip was met 't laatste spring seer ontrapponeerd. [8]

Sondag den 24 do.: 's Morgens met d' lamiere van den dag ginge met d' bood naar boord, maakt worst en losse cabel gaarn, staken se in teer tot de fascines, hadde dien dag de wind van 't O.Z.Ot., moeij weer, [9] wij maakte alles klaar tot het aansteeken, dog het schip was over al so nat, dat ons onmogelijk scheen de brand daar in te krijge, gonge dierhalve 's avonds weer na de wal.

Maandag den 25 do.: 's Morgens de wind van 't O.N.Ot., moeij [10] weer, dog het water was so lage dat wij niet aan boord konde gaan, 's agtermiddags de wind N.N.Wt. met regen, de geheele nacht mottig weer.

Dingsdag den 26 do.: 's Morgens de wind van Z't [11] Ooste tot Z.Z. West, stil weer, wij ginge naar boord en stake 't schip in 't brand op thien plaatsen te gelijk, het stont in 3 minutte rondom in de ligten vlam, so dat wij werk hadde om 't boodt van boord te krijgen, 't brande vervaarlijk niettegenstaande het onderste dek gelijk het water stont, het brande seer vel de geheele nacht door.

Woensdag den 27 do.: 's Morgens vroeg was het schip gelijk met het water, men kon altemets wat rook en dan wat vuur sien, wij staken het bood in de brand, en sonde 't volk voor aff toen het door brand was, wij verlieten 't strand, niemand naar latende, maar daar was een man, genaamt Christian Janse van Coppenhage, die dags te vooren aan de strand gekome was, die wij expresselijk bevall meede te gaan, dog een canon schoot van 't strand is hij buijten ons wil en wete te rug gekeert, toen wij hem miste sond mij den schipper te rug om te sien ofte hij aan strand was; ik bevond hem daar niet alleenig, maar beneffens hem 3 a 4 Europeanders die wij in geheel van de vooren niet gesien hebben, etlijke [12] swarte jongens en Hottentotte, die so dra als sij mij vername, sig weg pakte, behalve de gemelde Christian, die een Compagnies snaphaan in sijn hande hadde, hij woude nog snaphaan overgeven nog strant quittere, en toen ik naar den snaphaan greep, gaf hij mij een stoot daar mede tegens 't borst so dat ik moeijte genoeg hadde hem se afhandig te maaken, alleenig sijnde toen ontliet hij mij en ik ging naar de wagen en waarschoude den schipper, die mij versogt weer naar toe te gaan en nam een swarte jonge meede, die een Casper Piek [13] vond onder een kruppel boss, [14] nie vrijwillig naar de wagen gong, wat verder gegaan sijnde, vond do. jonge den voorgenoemde Christian mede agter een boss, versien met sijn eijgen snaphaan, maar hadde groote sporreling eer ik hem aan de wagen kon krijgen, den schipper en ik vonde het raadsaam hem vast te binde, en op ons wage te neme tot dat wij bij de andere wagens quame, die wij vonde aan Soetendaals Val[l]eij, kort naar ons arrivement is Henric Klopper bij ons in de tent gekome met seer brutale redene en dreijgemente, ons afvorderende do. Christian loss te laate, hij woude mede 't goed van sijn wagen afgoeijen [15] ofte wegrijen, om welke en meerder redene, te lang om hier te melde, name wij hem in arrest, tot dat hij nugteren soude worde, wij hielde uijt dien redene halve den geheele dag halte aan Soetendaals Val[l]eij.

Donderdag den 28 do.: 's Morgens met den dage brak wij op, [16] do. Klopper op sijn belofte van beter gedrag en van meede naar de Caab te gaan loss latende, wij quamen tegens 2 ure naar de middag aan Buffel[j]agt Rivier, en na geete te hebben weer voortgesett tot op 2 ure na bij Kloppers post.

Vrijdag den 29 do.: 's Morgens lieten wij weer inspan[n]e, bevonde do. Klopper de hasepad hadde gekoose, en toen wij aan sijn post kwame, wierde wij wakker van sijn wijf uijt gescholde, sij seijde haar man na de Caab toe was, wij hebben daar dien dag halta gehoude.

Saterdag den 30 do.: 's Morgens ten 4 uren setten onse reijs weer voort tot aan Onrust Rivier, den voorgenoemde Christian is van ons afgegaan onder pretext van wildt te schieten, maar heeft 't wederom kome vergeete, naar 2 uren vertoeven weer onse reijs voortgeset tot aan Kleijnriviers Valleij, waar wij een nagt halte hielde.

Sondag den 31 do.: 's Morgens ten 5 ure onse reijs aangevange en voortgesett tot aan Bott Rivier, na ontbete te hebben, voortgesett tot aan Knooflooks Craal, [17] waar wij ten 8 uren 's avonds arriveerde.

Maandag den 1e Februarij: 's Morgens met den dag is een man te paard van de landgangers van Jacob van der Heijde bij ons gekome, en kort daar na nog een van do. partij, sij reden naar Vergelege, ten 7 ure volgde wij haar en arriveerde omtrent 10 uren aan Palmiet Rivier, waar wij middag maal hielde, tegens den avond geraakte over de kloof, tog met veel moeijte, terwijl een van onse wagens voor over viel.

Dingsdag den 2 do.: Lieten weer inspennen en quame tegens 9 ure 's morgens aan Vergelegen, waar wij de 13 man hete uijtruste en sonden se 's andere dags vroeg met Compagnies wagen naar de Caab.

Saterdag den 6 do.: Naa twee dagen uijt gerust te hebben, sijn wij naar de Caab vertrokken en daar gearriveerd omtrent 12 ure 's nagts.

(Was getekent) Albertus van Soest, Paulus Augier.

D' Elle. [18] Compagnie gelieft te betaale aan de burger Hendrik Klopper een wagen vragt, geprest den 18 Januarij door de gecommiteerden tot het brande van 't verongelukte schip Schonenberg, en in d' Ee. Compagnies dienst gebruikt tot heden den 3e Februarij 1723. [19]

(Was geteekent) Albertus van Soest, Paulus Augier.

Welke beijde geresumeert sijnde, goed gevonden en beslooten is dat copia van gem. dagregister sal werden afgesonden aan onse Heeren en Meesters, mitsgrs. de Hooge Indische Regeeringe, dog dat de voorme. assignatie in geenen deel sal werden voldaan, geconsidereert den voorme. schipper en boekhouder de huuring der wagen ongequalificeerd hebben gedaan en daaromme ook seer presumtief is dat deselve wel principelijk sal hebben gedient tot berging van deese en geene goederen haarlieden toe behoorende.

Vermits het overleijden van den ondermeester op het schip Middelwout, Soo is ten versoeke van den schipper dier bodem als een bequaam subject weeder op die kiel tot ondermeester aangestelt Anthonij Putner, [20] voor derdemeester alhier in 's Comps. hospitaal bescheijde geweest, mits nogtans gehouden blijvende de approbatie van dien en de gagie daar toe staande eerbiediglijk te versoecken van de Hooge Indiasche Regeeringe.